

DEN VIGTIGE TILKNYTNING

Af psykolog **Bo Møhl**, Psykiatrisk Center København

Barnets tilknytning til moren – eller andre omsorgspersoner – i de første leveår er fundamentet for udviklingen af personligheden.

I USA har man undersøgt, hvilke faktorer der har betydning for et menneskes udvikling. Man har fulgt et stort antal børn, fra de blev født, til de blev voksne. Undersøgelsen konkluderer, at mange forskellige faktorer har indflydelse på individets udvikling, men at den mest betydningsfulde enkeltfaktor er kvaliteten af barnets tidlige tilknytning til sine primære omsorgspersoner, sædvanligvis mor og far. Selvom alle mulige oplevelser og hændelser igennem livet kan have positiv eller negativ indflydelse på det enkelte menneskes udvikling, er de første år, hvor den tidlige tilknytning etableres, fortsat de vigtigste. Tilknytningen i barnets første leveår er fundamentet for udviklingen af personligheden.

Især forløbet af ungdomsårene har vist sig at hænge nøje sammen med den tidlige tilknytning. Den tyskfødte psykolog Peter Blos kom i 70'erne frem til, at ungdommen kan ses som en gentagelse af barndommens projekt, nemlig en adskillelse fra forældrene og udvikling af selvstændighed. Det, man også kalder for separations-individuations-fasen. Opgaven for den unge er at blive i stand til at give slip på forældrene og at flytte hjemmefra (separation) og at finde sig selv og sin egen identitet med sine egne værdier og holdninger (individuation). Både når det handler om de små børn og om de unge, er det imidlertid nødvendigt for deres videre udvikling, at de har en tryk base i form af en person, der er der for dem, når de har behov for fysisk og følelsesmæssig omsorg. Forudsætningen for en vellykket udvikling af selvstændighed og frigørelse fra forældrene er, at man har haft en tryk tilknytning. Det er i øvrigt også forudsætningen for et samspil, hvor barnet eller den unge får mulighed for at lære noget om sig selv og om andre, hvilket man kalder for mentalisering eller theory of mind. Man lærer at blive menneske ved at være sammen med andre mennesker.

Den tidlige tilknytning

Barnet fødes som et socialt væsen, der genetisk er disponeret for at knytte sig til en omsorgsperson – sin mor – der på samme måde er disponeret for at reagere på barnets tilknytningsadfærd. F.eks. trigger babyens smil eller gråd morens fysiske og psykiske omsorgs- og plejeadfærd. Det lille barn kan ikke klare sig uden en omsorgsperson. I de tidlige år oplever barnet, at tilknytningen er en egenskab ved forholdet til tilknytningspersonen, men efterhånden opbygger barnet nogle indre arbejdsmodeller for tilknytning til og samspil med andre, som det overfører på nye forhold.

Det tidlige samspil mellem mor og barn er blevet grundigt undersøgt. På baggrund af en undersøgelse, hvor man studerede, hvordan 1-2-årige børn reagerede på adskillelse og genforening med deres mødre, har man beskrevet fire forskellige tilknytningstyper.

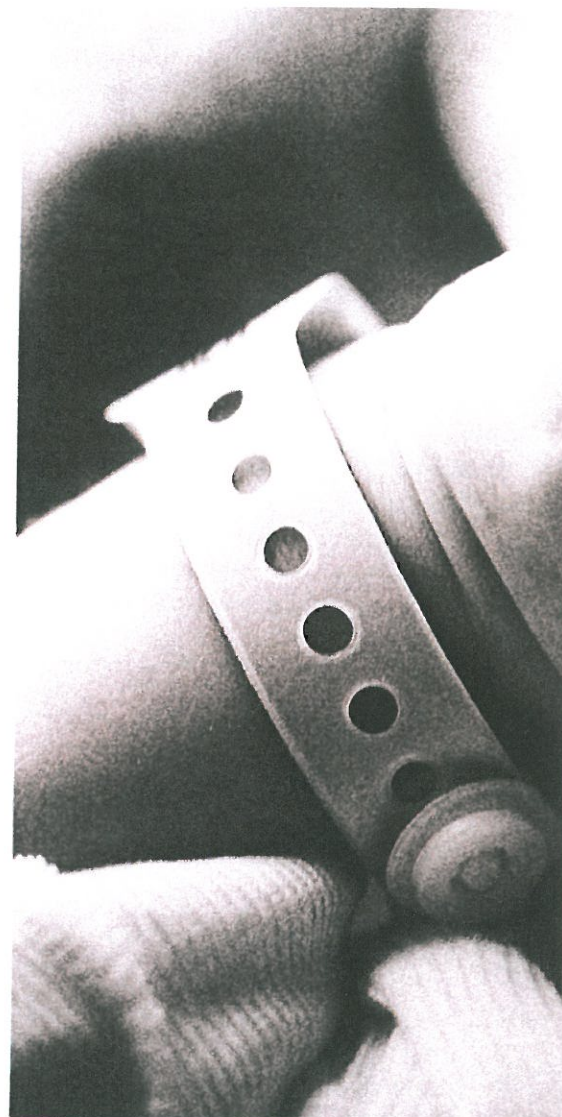
De fire tilknytningstyper er:

a. *Ængstelig, afvisende tilknytning.* Børnene reagerer kun ganske lidt, når de adskilles fra moren, og ignorerer hende, når hun kommer tilbage. Senere i livet er der risiko for, at børnene bliver følelsesmæssigt isolerede, at de afviser andre og har ringe selvverd.

b. *Tryk tilknytning.* Børnene bliver kede af det, når de adskilles fra moren, men lader sig trøste, når hun kommer tilbage. De falder til ro og genoptager deres leg. Disse børn har senere større selvtilid og uafhængighed end de ængsteligt tilknyttede børn (a, c og d).

c. *Ængstelig, ambivalent tilknytning.* Børnene bliver ulykkelige, når de adskilles fra moren, og de er svære at trøste ved genforening. Senere er der risiko for, at børnene bliver anspændte og lette at frustrere, samtidig med at de er passive og hjælpeløse.

d. *Ængstelig, desorganiseret tilknytning.* Børnene har svært ved at klare stress, og deres adfærd er forvirret og uforudsigelig.

Ved genforening med moren kan barnet f.eks. søge hen til hende for at få trøst, men kan pludselig ændre adfærd, stivne og måske smide sig på gulvet. Der er senere risiko for, at børnene udvikler psykiske forstyrrelser, selvdestruktiv adfærd og misbrug. Disse børn er de mest sårbare.

De fire tilknytningsmønstre er rimeligt stabile op gennem livet. F.eks. viser en undersøgelse af udviklingen fra spædbarnsalderen til tidlig voksenalder, at 6 ud af 10, der som børn enten havde en tryk eller utryk tilknytning (afvisende, ambivalent eller desorganiseret) ville have den samme såkaldte tilknytningsstil i den tidlige

